

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

10. Vtrum sit aliqua malitia voluntatis in sola carentia actus, & quid sit illa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

isto modo, & præterea immediatè per seipsum, & ita potest habere duas malitias suo modo intrinsecas, vnam ex fine, & aliam ex obiecto. Sed quæret tunc aliquis, quæ illarum sit essentialis, seu quæ magis intrinseca, quod etiam quæri potest de omni specie malitiæ sumpta ex circumstantiâ & obiecto. Respondetur, cum malitia, vt sic, non sit de essentiali actus, non est necesse aliquam illarum esse simpliciter essentialem, sed vnaquæque potest dici essentialis actui, vt constituto in tali specie, quomodo videtur loqui D. Thomas 1. 2. quest. 18. artic. 10. dicens, circumstantiam specificantem, sub hac ratione transire in rationem obiecti, vt etiam potest dici accidere actui, vt constituto in alia specie, quod etiam potest sumi ex eadem 1. 2. quest. 88. artic. 5. & in 4. dist. 16. quest. 3. articulo 2. questiuicula 3. & 4. Quia verò obiectum est propinquius actui, & inseparabilius, ideo malitia, quæ ex illo sumitur, censeri potest magis intrinseca, & quasi essentialis moraliter: quomodo in voluntate furandi propter mœchiam malitia furti est prima, & maximè intrinseca, quæ verò illarum maior sit, nõ potest certa regula assignari, nam pro ratione materiæ & præceptorum, potest vna excedere, interdum verò alia: considerato tamen modo operandi, illa malitia, quæ ex fine est, grauior est, quia est magis directè intentata, quomodo exponi potest illud, quod ex Aristot. communiter refertur: *Qui furatur propter mœchiam, magis est mœchus, quàm fur, solum potest obiici hoc eius testimonium, nam verba eius non sunt, quæ communiter circumferuntur, sed hæc, qui lucranda causa facit adulterium, & accipit pecunias iniustas, non intemperans esse videbitur.* In quibus verbis videtur excludere omnem malitiam ex obiecto, sed non possunt intelligi verba, vt sonant de malitia, sed de affectu positiuo, & quasi directè operantis, nam hic totus tendit in finem, & ideo maximè, atque simpliciter ab illo operans denominatur, quia ab intentione finis cætera pendunt, & species actus positiuæ ab illo desumitur, quomodo loquitur D. Thomas 1. 2. qu. 18. artic. 6. Quia vero, vt sæpe dictum est, ad malitiam sufficit quodlibet voluntarium, hoc non impedit, quominus talis actus ex materiali obiecto habeat propriam malitiam, interdumque grauiorem, quamuis minus intentam.

S E C T I O X.

Utrum sit aliqua malitia voluntatis in sola carentia actus, & quid illa sit.

I. *Omissio debet esse voluntaria vt habeat malitiam.*

Explicata malitia actuum voluntatis facillimum erit exponere malitiam illam, quæ in sola priuatione, seu carentia actus debiti posita est, & omissio appellatur, quam certum est oportere esse voluntariam, vt rationem malitiæ moralis habeat, quia alias non erit, vt sic dicam, priuatio, seu carentia humana, vnde sicut bonitas, & malitia moralis supponit actum humanum, ita si aliqua est malitia per solam carentiam actus, necesse est, vt sit humano modo, & consequenter, quod sit voluntaria.

II. *De malitia omissionis per actum positiuum.*

Rursus constat ex supradictis, variis modis posse hanc carentiam esse voluntariam, scilicet vel per actum directum, vel omnino sine actu per suspensionem liberam. Et prior modus distinguipotest, nam interdum vnus actus potest directè terminari ad carentiam alterius, vel interni, vel externi, vt quando volo studere tempore, quo debebam orare, & vterque horum modorum regulandus est per principia hæcenus tra-

ditata, nullam enim nouam difficultatem habet: nam licet hæc malitia ex parte obiecti, & præcepti, cui immediatè opponitur, sit omissionis: tamen reuera est malitia cuiusdam actus voluntatis, qui ex obiecto priuatiuo vel ex circumstantiâ alterius obiecti, sit malus: nam qui vult non audire Missam tempore quo tenetur, habet pro obiecto illius actus, omissionem ipsam. Vnde habet inordinationem, & malitiâ eiusdem modi cum aliis actibus malis ex obiecto, nequæ est ibi aliud malitiæ genus. Nam quod quidam dicunt, esse ibi duplicem malitiam, vnam in eliciendo vnum actum, alteram in omitendo alium, non est verum: sed est vna malitia magis voluntaria quam si tantum esset indirecte volita: ac simili modo, quando aliquis vult operari vnum actum, omitendo aliud præceptum, actus non est malus ex obiecto, sed ex circumstantiâ *Quid*, seu ex effectu secuto ex alio actu, & ita hic actus etiam habet malitiam eiusdem rationis, & modi cum aliis actibus malis ex circumstantiis: nam quod ille effectus, seu circumstantia sit in repositiuum quid, vel priuatiuum, parum refert, & materialiter se habet ad rationem malitiæ: solum ergo superest altera malitia, quæ est voluntaria per solam suspensionem actus.

De qua dicendum est hanc malitiam nihil aliud esse, quam priuationem ipsam actus debiti. Probat, quia non consistit in actu, nullum enim requirit nec formaliter, nec materialiter, vt declaratum est: ergo in priuatione sola consistit, non autem in priuatione habitus, seu habitualis perfectionis: tum quia non agimus de habituali malitia, sed de actuali: tum etiam, quia habitualis priuatio non potest esse per se voluntaria, & consequenter, nec per se mala nisi in ordine ad actum, vel priuationem actus: ergo consistit in priuatione actus debiti, quæ per se potest esse voluntaria. Vnde fit hanc malitiam contrahi non posse, nisi eo tempore pro quo obligat affirmatiuum præceptum: quid enim omissio est voluntaria per actum positiuum potest antecedere tempus illud, pro quo obligat præceptum affirmatiuum, quia voluntas potest tendere in tempus futurum vt in obiectum: at vero per meram suspensionem actus tantum potest respicere præsens tempus, in quo non elicit actum, & ideo, vt illa suspensio mala sit, oportet, vt præceptum pro illo tempore obliget.

Sed contra, quia potest voluntas habere hanc carentiam actus debiti voluntariam sine malitia saltem interueniente ignorantia: ergo malitia aliquid aliud est præter carentiam hanc: sicut supra de actu malo argumentabamur. Propter hæc fortasse Petrus Soto *lectio* 6. de ratione peccati distinguit in hoc ipso actu materiale & formale, & dicit eandem actus esse materiale tantum, formale vero esse carentiâ debitiæ rectitudinis, seu deordinationem à recta ratione veluti existentem in priori carentia actus, quod quidem mihi non omnino displicet, quãuis difficilius explicetur, quam in actu positiuo, quia carentiæ talis actus nulla debetur rectitudo, nec ratione sui, quia non est capax eius, nec ratione subiecti, quia voluntas non debet rectitudinem carentiæ, sed actui. Facilius ergo dicitur carentiam illam posse considerari vel vt negationem tantum, seu vt physicam tantum priuationem, & vt sic, materialiter se habet, neque induit rationem malitiæ, & hoc tantummodo reperiri potest interueniente ignorantia, tum quia vel non est voluntaria, vel certe, quia stante illa dispositione, non est debitus contrarius actus, & ita illa non est carentia perfectionis debitiæ,

III. *De malitia omissionis per suspensionem omnis actus.*

Quo tempore contrahatur hac malitia.

IV. *Obiectio.*

Responsio.

debitæ, tum etiam quia hinc fit, ut iam non includat deordinationem à recta ratione.

V. Sed obiici etiam potest, nam hæc carentia non priuat actu honesto; ergo non est malitia. Antecedens patet, quia solum priuat actu ad implendum præceptum necessarium: sæpe autem potest affirmatiuum præceptum impleri sine honestate actus. Respondetur primò, per se loquendo, ex intentione legis priuari actu ex obiecto honesto, quia semper lex de se requirit aliquam honestatem obiectiuam, & consequenter actum honestum, quantum est ex parte legis: quod satis est, ut priuatio positiua sit mala, quamuis per accidens ex parte operantis possit impleri lex sine actu simpliciter honesto, quod tamen nunquam fiet sine transgressione alterius legis. Deinde dicitur, ipsammet voluntariam carentiam priuari debito ordine ad rectam rationem: & hoc etiam satis est, ut sit mala voluntati, quæ tenetur vitare omnem deordinationem à recta ratione, tam in actu suo, quam in libera carentia eius.

DISPUTATIO VIII.

De qualitate diuisionis actus voluntatis in bonum, & malum, & membrorum comparatione, & repugnantia.

Xplicato diuiso, & membris diuidentibus, duo super sunt declaranda, scilicet sufficientia eius diuisionis, quod præstabimus disputatione sequenti, & qualitas, seu genus eius, id est, an sit essentialis, seu accidentalis, seu an sit generis in species, seu subiecti in accidentia, ad quod explicandum præmittere, & exponere necesse est, quanta sit repugnantia inter bonitatem, & malitiam, & an aliquo modo, vel ex diuersis capitibus possint in aliquo actu conuenire vel simul, vel succelluere.

SECTIO I.

Utrum idem actus voluntatis possit simul habere bonitatem, & malitiam.

Hæc quaestio aliter proponi potest, & solet, scilicet, An idem actus possit simul esse bonus, & malus. Sub qua interrogandi forma omnes quidem ferè auctores conueniunt non posse, ut patet ex D. Thom. in tota hac materia præsertim quaestione 14. articulo secundo, & quaestione secunda de malo artic. 4. ad 2. Scotus in 1. d. 17. quaest. 3. Durandus in 2. dist. 40. Bonau. d. 41. quaest. 1. & penultima. Egidius d. 40. q. 1. & ibidem Albertus articulo ultimo. Almaynus tractatu primo moralium cap. 12. qui refert Gregorium in 2. d. 28. Vega, qui alios refert libro 11. in Tridentinum cap. 27.

II. Hæc quaestio sic proposita habet æquiuocum sensum, nam si bonum, & malum sumantur prout actum absolutè, & simpliciter denominant, sic est per se nota dicta resolutio appposito illo principio Dionysij, Quod bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu: cuius sensus est, ut actus denominetur simpliciter bonus necessarium esse, ut habeat omnem debitam perfectionem sine defectu ullo: è contrario vero, ut dicatur simpliciter

ter malus, satis esse quod aliqua perfectione debita careat. Vnde fit quod sicut est impossibile eundem actum simul habere omnem perfectionem debitam, & aliqua carere, quia hoc modo contradictoriè opponuntur, ita etiam sit impossibile esse simul simpliciter bonum, & simpliciter malum, & hoc etiam probat illa communis ratio, quod actus bonus est ille, qui est conformis rectæ rationi: malus vero, qui à recta ratione deuiat: non potest autem utrumque horum simul eidem actui conuenire, magis quam eandem rem simul esse omnino similem alteri, & dissimilem: tamen ex hoc sensu non sequitur non posse simul in eodem actu coniungi bonitatem aliquam, & malitiam moralem, sicut quamuis non possit eadem res simul denominari frigida, & calida simpliciter, quia denominatur à potentiori, potest tamen calorem aliquem, & frigiditatem simul habere: sic ergo quamuis idem actus non possit simul ab eadem bonitate, & malitia simpliciter denominari, manet quaestio à nobis proposita, an possit simul habere aliquam bonitatem moralem coniunctam cum aliqua malitia, quam non inuenio tam distinctè ab auctoribus disputatam.

Possumus autem vterius supponere aliud, quod certum est, scilicet respectu eiusdem, seu ex eodem capite, non posse simul eundem actum habere bonitatem, & malitiam, id est, si est bonus ex obiecto, non potest ex obiecto esse malus & similiter de circumstantiis, & fine, seruata proportionem: quod distinctè notauit D. Bonauent. supra. Et ratio est clara, quia hoc etiam includit apertam contradictionem, nempe quod idem secundum idem, sit conforme, & disforme rationi.

Restat ergo quaestio de eodem actu comparato ad diuersa, in quo generatim loquendo, potest esse duplex sententia. Prima affirmans posse actum esse bonum ex obiecto, & nihilominus esse malum ex circumstantiis, & fine, cui opinioni fauet D. Thomas 1. 2. quaest. 19. articulo 4. Nam cum in corpore distinxisset quadruplicem bonitatem actus, subdit ad tertium posse in actu reperiri vnam sine alia. Idem in 2. d. 36. articulo 5. ad 5. Quæ tamen loca exponi possunt de actu exteriori, indicat etiam 2. 2. q. 20. articulo 1. ad 2. & in 1. 2. quaest. 55. articulo 4. ad 5. ibi tamen Caietanus concedit posse nos malè vti virtute fidei, & spei, & moralibus virtutibus acquisitis, quæ possunt esse informes, non tamen charitate, & moralibus infusis, quæ necessario sunt formata: quod quam sit consequenter dictum videmus postea. Idem Caietanus 2. 2. q. 33. articulo 2. ad 3. dicit posse actum virtutis habere propriam speciem substantialem ex obiecto, & nihilominus esse peccatum ob aliquem defectum. Idem ferè 2. 2. quaestione 83. articulo 13. in fine, & 101. 1. opuscul. tract. 13. respons. 14. Scotus, & Almaynus tract. 1. moral. c. 12. nullum agnoscunt actum ita bonum, qui non possit esse malus, seu malus fieri præter dilectionem Dei ex charitate, & Almaynus refert alios auctores pro hac sententia. Fundamentum esse potest, quia ad bonitatem requiritur voluntarium directum, ad malitiam autè sufficit indirectum. Rursus bonitas, præsertim ex obiecto, consistit in positiuo ordine, seu discessu ipsius actus: ad malitiam vero sufficit negatio quædam, quæ moraliter considerata respectu subiecti habeat rationem priuationis, sed non repugnat actum directe ledere in bonum obiectum, & tamen indirectè esse voluntatem alicuius circumstantiæ indebitæ, ut si quis velit imperate comedere quantum ad mediocritatem, tamè in modo, vel in loco habeat indecentiam, quam nõ

III. Prenotatio ad resolutionem quaestionis in sensu auctoris.

IV. 1. Sententia in sensu exposito affirmatiua.